

ตัวตนที่ถูกปลุกในการเกิดใหม่ของอีโม: การศึกษาเครื่องแต่ง กาย เพลง และความเป็นตัวตนของกลุ่มวัฒนธรรมอีโม ปี 2560

Awaken Identity in the Age of Emo Revival: The Study in Dress, Music, and Identity regarding Emo Subculture in 2017

พราว อรุณรังสีเวช¹
ธนิศ พฤกธรา²

บทคัดย่อ

อีโมเป็นกลุ่มวัฒนธรรมย่อยที่ถูกจับตามองโดยนักวิชาการและบุคคลภายนอกในยุค 10 ปีที่แล้ว แต่การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มวัฒนธรรมนี้ได้ขาดช่วงไปพร้อมๆ กับที่มีการเสื่อมของวัฒนธรรม ในเวลาต่อมามีการเกิดใหม่ของวัฒนธรรมอีโม งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาการเกิดใหม่ดังกล่าว โดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการพรรณนา ร่วม เพื่อวิเคราะห์การแต่งกาย แนวเพลง และพฤติกรรมชมดนตรีของแฟนเพลงแนวอีโม วงดนตรีที่ทำการแสดงในขณะนั้นที่นักวิจัยสังเกตการณ์นั้นคือวงเมย์เดย์พาราเด (Mayday Parade) ผลการวิจัยพบว่าการแต่งกายมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจนกว่าแนวเพลงและพฤติกรรม นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสที่นักวิจัยได้สำรวจตนเองซึ่งมีผลสืบเนื่องจากความเป็นตัวตนที่ถูกกระตุ้น ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและความรู้สึกเชิงบวก งานวิจัยในอนาคตควรศึกษาการพัฒนาและการหลอมรวมของกลุ่มวัฒนธรรมอื่นๆ และการศึกษาติดตามกลุ่มคนที่อยู่ในวัฒนธรรมอีโมในปัจจุบัน

คำสำคัญ : อีโม, วัฒนธรรม, ความเป็นตัวตน, เมย์เดย์พาราเด

Abstract

Emo is a subculture, boomed in past 10 years, which was targeted by the outsiders and was examined by scholars. However, no study has investigated the age of emo revival. The current study was conducted to understand the revival of this subculture by using participant observation and descriptive narrative based on researcher' experience. Music genre, emo fans' dressing, and behaviors during the watching the music live show were observed. The band which provided the show in the current study is Mayday Parade. The changing in dressing is more noticeable than other two dimensions. The researcher also discussed her actual experience during the show that when her identity was aroused, it could result in her self-esteem and positive feeling toward self. Future study should fathom the development and transformation of other cultures and should also test the stereotype of emo kids from past 10 years in the present day.

Keywords: Emo; Culture; Identity; Mayday Parade

¹ อาจารย์สาขาภาพเคลื่อนไหวและสื่อผสม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (proud.ar@ssru.ac.th)

² อาจารย์สาขาภาพเคลื่อนไหวและสื่อผสม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (tanit.pu@ssru.ac.th)

บทนำ

เนื่องจากอินเทอร์เน็ตมีอิทธิพลกับชีวิตประจำวันของผู้ที่ใช้งานของมันเป็นอย่างมาก จึงควรมีการศึกษาค้นคว้าผลกระทบ และกระแสวัฒนธรรมในอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วัฒนธรรมที่อาจให้โทษแก่ผู้ที่เข้าไปอยู่ในวัฒนธรรมนั้นๆ จึงมีนักวิชาการจำนวนหนึ่งให้ความสำคัญและลงมือศึกษาวัฒนธรรมและสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวกับสังคมอีโม (Emo) วัฒนธรรมอีโมเป็นวัฒนธรรมที่มีความนิยมในหมู่วัยรุ่นและแฟนเพลงแนวพังค์ในยุคแรกที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตกันอย่างแพร่หลาย อาจกล่าวได้ว่า เป็นวัฒนธรรมที่มีความโด่งดังในยุคเดียวกับที่ชาวอเมริกันนิยมใช้สังคมออนไลน์ Myspace.com ก่อนที่พวกเขาจะย้ายมาใช้ Facebook วัฒนธรรมนี้ครอบคลุมตั้งแต่จิตลักษณะ ทัศนคติ การแต่งกาย การแต่งหน้า พฤติกรรม และคำว่าอีโมนี้ ยังถือเป็นแนวเพลงพังค์ชนิดหนึ่งอีกด้วย (Overell, 2010; Phillipov, 2010; Strauss, 2012)

ต่อมาเมื่อความนิยมใน Myspace.com ได้หมดไป กระแสของวัฒนธรรมนี้ได้ลดลงตามไปด้วย ผู้ที่เคยแต่งกายเป็นเด็กอีโมในยุคหนึ่งต่างเติบโตขึ้น เป็นผู้ใหญ่ และอาจไม่สามารถมีเวลาให้กับสังคมออนไลน์ วงดนตรีที่เคยเป็นที่โปรดปรานของคนเหล่านี้ บ้างแยกวง บ้างเปลี่ยนแนวเพลง ผู้ที่มีความหลงใหลในแนวเพลงและความมีอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมดังกล่าวอาจเกิดความรู้สึกสิ้นหวัง แต่ก็ยังมีความปรารถนาที่จะให้สิ่งต่างๆ ที่พวกเขาเคยชื่นชอบนั้นกลับมาเป็นที่นิยมอีกครั้ง เวลาผ่านไป จนกระทั่ง วงดนตรี American Football ซึ่งเคยแยกวงในปี ค.ศ. 2000 ได้กลับมารวมตัวอีกครั้งในปี 2014 และวง Fall Out Boy ที่เคยแยกย้ายไปทำดนตรีส่วนตัวได้กลับมาทัวร์ด้วยกันอีกครั้งในปี 2013 และออกอัลบั้มใหม่ในปี 2013 และ 2015 นอกจากการรวมตัวของวงดนตรีที่เคยโด่งดังในยุค Emo Boom (ช่วง ค.ศ. 2006-2008) ยังมีวงดนตรีแนวอีโมใหม่ๆ เกิดขึ้น และการโพสข่าวจากแหล่งข่าวด้านงานดนตรีเกี่ยวกับการเกิดใหม่ของอีโม (Emo Revival) เช่น Alternative Press ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เป็นตัวบ่งชี้ว่ามีการเกิดใหม่ของอีโม (Bogosian, 2014) และ MTV News ได้กล่าวถึงความปรารถนาของแฟนๆ ในยุค Emo Boom รวมถึงแนวเพลงอีโมที่เป็นส่วนสำคัญของการมีชีวิตและมีความหวัง (Willis-Abdurraqib, 2016)

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้คือ (1) เพื่อหาคำตอบว่าการเกิดใหม่ของอีโมมีความครอบคลุมถึงอะไรบ้าง เป็นการริเริ่มแนวเพลงอีโมเท่านั้นหรือรวมไปถึงการแต่งกายด้วย (2) เพื่ออธิบายบรรยากาศการแสดงดนตรีที่มีแนวเพลงอีโม และ (3) เพื่อพรรณนาถึงความคิด ความรู้สึกของนักวิจัยในฐานะคนที่เป็แฟนเพลงแนวอีโมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (insider) กล่าวคือ เมื่อความเป็นตัวตนเดิมได้ถูกปลุกขึ้นจากกระแสการเกิดใหม่ของอีโม จะมีผลกระทบอะไร กับความรู้สึกหรือจิตลักษณะอื่นๆ บ้าง

ทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยเกี่ยวกับกระแสวัฒนธรรมอีโมนั้นมีอยู่น้อยมาก Ashaalan, Alsukah และ Algadheeb (2013) ได้สร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมอีโม เป็นแบบสอบถามที่มีชุดคำถามเกี่ยวกับ การแต่งกาย ความรู้สึก และพฤติกรรม แต่ที่น่าสังเกตคือ จำนวนข้อที่เกี่ยวกับการแต่งกาย มีจำนวนมากกว่าจำนวนข้อในหมวดอื่นๆ อาจตีความได้ว่า นักวิจัยคณะนี้ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการแสดงออกที่สามารถมองเห็นได้ (Visual Appearance) มากกว่าสิ่งอื่น การแต่งกายที่ถูกกล่าวถึงมีตั้งแต่ การเขียนขอบตา การโดมตรงและนำผมมาปิดหน้า การใส่เสื้อที่มีชื่อวงดนตรี และใส่กางเกงรัดรูป เป็นต้น วัฒนธรรมอีโมจากงานวิจัยของ Strauss (2012) มิได้เน้นหนักด้านการแต่งกายเพียงอย่างเดียว เพราะเขาได้กล่าวถึง ทัศนคติการฟังเพลง ความเป็นตัวตน (Identity) พฤติกรรม และ จิตลักษณะ เช่น ความรู้สึกอ่อนไหวง่าย ซึมเศร้าง่าย และ

ชอบแสดงออกเกี่ยวกับความรู้สึกของตน วงดนตรีที่มักถูกกล่าวถึงในกลุ่มเด็กอีโมคือ My Chemical Romance, Taking Back Sunday, Panic! at the Disco และวงอื่นๆ ที่มีแนวเพลงเดียวกัน หรือมีนักดนตรีที่ทำทรงผมอีโม อย่างวง Black Veil Brides สมัยเริ่มก่อตั้ง

ในยุคที่สังคมอีโมเป็นกระแสนิยม ได้เกิดการฆ่าตัวตายของเด็กอีโมสาวสองคน ในปี 2007 คือ Jodie Gater และ Stephanie Gestier นอกจากการฆ่าตัวตายแล้ว Carly Ryan ซึ่งเป็นเด็กอีโมสาวได้ถูกฆาตกรรมโดยผู้ชายที่เธอสนิทมาด้วยในสังคมออนไลน์ (Phillipov, 2010) ซึ่งภายหลังได้เกิดมูลนิธิ Carly Ryan ขึ้นเพื่อป้องกันอันตรายที่วัยรุ่นอาจได้รับจากการใช้อินเทอร์เน็ต (the Carly Ryan Foundation, n.d.) อย่างไรก็ตาม ข่าวเหล่านี้ส่งผลให้นักข่าวเชื่อมโยงการตายกับกระแสวัฒนธรรมอีโม สื่อและบุคคลภายนอกได้ร่วมกันสร้างความเชื่อเกี่ยวกับเด็กอีโมว่าเป็นโรคซึมเศร้า ชอบทำร้ายตนเอง และมีแนวโน้มว่าจะฆ่าตัวตาย ซึ่งก่อนหน้านี้ การเชื่อมโยงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์กับรสนิยมการฟังเพลงได้เคยเกิดกับกลุ่มแฟนเพลงแนว Heavy Metal คือ กรณียิงกราดที่โรงเรียนโคลัมโบน (Columbine High School Massacre) (Miernik, 2013) ผลจากเชื่อมโยงการฆ่าตัวตายของเด็กอีโมสาวได้ทำให้บุคคลภายนอกมุมมองประนามสังคมอีโม แม้กระทั่งแฟนเพลง Heavy Metal ที่เคยมีข่าวเสียหายมากกว่าอีโม ก็ยังแสดงความเกลียดชังเช่นกัน (Hill, 2011a) วาระข่าวนี้ทำให้เกิดความตื่นตระหนกทางศีลธรรม (Moral Panic) ทั่วๆ ที่ความเป็นจริง การทำร้ายตนเองมีผลมาจากการขาดความภาคภูมิใจ (Low Self-Esteem) และมีได้เกิดมาจากรสนิยมการฟังเพลง (North & Hargreaves, 2006) หรือแพ้นัย การแต่งกาย

นอกจากการประนามเรื่องสังคมอีโมส่งเสริมการทำร้ายตนเองและการฆ่าตัวตายแล้วนั้น ลักษณะเด่นของวัฒนธรรมอีโมที่มักเป็นเป้าโจมตี คือ การแสดงออกของผู้ชายที่ดูแล้วคล้ายผู้หญิง เช่น ผู้ชายนั่งบนตักของผู้ชายอีกคนหนึ่ง ผู้ชายจูบกัน ผู้ชายใส่เสื้อยืดและกางเกงรัดซึ่งเป็นเครื่องแต่งกายของผู้หญิง เป็นต้น (Schmitt, 2011) ซึ่งการที่สังคมภายนอกถูกพฤติกรรมดังกล่าวอาจตีความได้คือ (1) เมื่อผู้ชายมีพฤติกรรมคล้ายผู้หญิง ผู้ชายคนนั้นจะถูกดูถูก การดูถูกเช่นนี้ อาจถือเป็นการดูถูกผู้หญิง และ (2) หากสังคมดูถูกเด็กอีโมเพศชายเพราะเหมือนเกย์ ดังที่นิยมเรียกกันว่า “Emo Fag” แสดงให้เห็นถึงการเหยียดเพศที่สาม ข่าวในทางลบจำนวนมากและการพูดปากต่อปากในสังคมออนไลน์ ทำให้เด็กอีโมและวงดนตรีแนวอีโมไม่ยอมรับว่าตนเองเป็นอีโม (Hill, 2011b) นอกจากนี้ อีโมยังไม่เหมือนคนในวัฒนธรรมอื่นๆ ที่โดยปกติทั่วไปเมื่อมีข่าวในทางลบเกี่ยวกับกลุ่มคนใดๆ กลุ่มคนนั้นๆ จะร่วมมือกันออกมาโต้แย้ง แต่เด็กอีโมไม่ทำเช่นนั้น เพราะบุคลิกของเด็กอีโมมักเป็นพวกรักสงบ (Strauss, 2012) และเด็กชายจะมีความก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ชายทั่วไป (Schmitt, 2011) ดังนั้นแล้ว เด็กอีโมและวงดนตรีอีโมจึงเลือกที่จะปฏิเสธว่าตนเองเป็นอีโม มากกว่าที่จะไปโต้แย้งกับสาธารณะ

จากข้อมูลในข้างต้น จะเห็นได้ว่าบทความและงานวิจัยต่างๆ ที่ถูกอ้างอิง ได้กล่าวถึงยุค Emo Boom หรือช่วงทศวรรษที่ 2000s และไม่พบงานวิจัยใดเลยที่เขียนเกี่ยวกับยุค Emo Revival ในปัจจุบัน งานวิจัยนี้จึงเป็นการเติมเต็มช่องว่างขององค์ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มวัฒนธรรมย่อยหรือสังคมอีโม และเป็นการติดตามความเจริญหรือการดับสูญของวัฒนธรรมที่เคยเป็นที่แพร่หลายในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยสังเกตการณ์โดยนักวิจัยเอง ซึ่งเดิมที่ช่วงปี 2006-2010 นักวิจัยเคยอยู่ในสังคมอีโมออนไลน์โดยแสดงตัวเป็นบุคคลนิรนามโดยใช้นามปากกาและภาพวาดแทนตนเอง เมื่อนักวิจัยทราบว่ามีการเกิดใหม่ของแนวเพลงอีโมในช่วงปี 2013-2016 จึงได้ตั้งใจที่จะกลับมาศึกษาว่าการเกิดใหม่นั้นจะอยู่ในรูปแบบใด คือ เป็นการสร้างสรรค์แนวเพลงดังกล่าวเท่านั้น หรือรวมถึงการแต่งกายด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมจะพบว่า สังคมอีโมมักจะพบปะและพูดคุยกันทางสังคมออนไลน์ ดังนั้นแล้ว การที่จะพบกลุ่มของพวกเขาในโลกความจริง นักวิจัยจำเป็นต้องเดินทางไปดูการแสดงดนตรีแนวอีโมในสถานที่จริง วงดนตรีที่นักวิจัยได้เลือกนั้นคือวง Mayday Parade วงดนตรีนี้เป็นวงดนตรีที่เคยเป็นที่นิยมในกลุ่มเด็กอีโมในยุคที่กระแสอีโมมีความโด่งดัง เนื้อเพลงของวงดนตรีนี้เป็นการแสดงออกถึงอารมณ์ที่อ่อนไหวของผู้ชาย ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของเด็กอีโมอีกสาเหตุที่นักวิจัยเลือกวงดนตรี Mayday Parade คือ นักวิจัยเคยได้ชมการแสดงดนตรีของเขาเมื่อปี 2009 ซึ่งในเวลานั้น วงดนตรีที่นักวิจัยตั้งใจไปชมคือวง The Academy Is ... แต่วงดนตรีดังกล่าวได้แยกวงไปพร้อมๆ กับการล่มสลายของกระแสอีโม ดังนั้นการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ นักวิจัยจึงมีโอกาสที่จะเปรียบเทียบแนวเพลง และการแต่งกายของแฟนเพลงแนวอีโม ทั้งอดีตและปัจจุบัน

นักวิจัยมีความตั้งใจเริ่มแรกที่จะเก็บข้อมูลที่ New York City เพราะเป็นที่ที่เคยรับชมการแสดงของวงดนตรีดังกล่าว การเก็บข้อมูลจากที่เดียวกัน จะทำให้สามารถเปรียบเทียบผลได้อย่างชัดเจน แต่ด้วยความที่ New York City เป็นเมืองขนาดใหญ่ มีกลุ่มแฟนเพลงจำนวนมาก และค่าเช่าพื้นที่มีราคาแพง ทำให้สถานที่จัดแสดงมีขนาดเล็กและตัวถูกขายหมดอย่างรวดเร็ว ทำให้นักวิจัยจำเป็นต้องหางานแสดงที่อื่นๆ ที่ยังมีตัวเหลืออยู่ ซึ่งท้ายที่สุด ได้ซื้อตั๋วไปชมการแสดงที่เมือง Vancouver ประเทศ Canada

วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ได้ถูกนำมาใช้ โดยนักวิจัยเป็นคนหนึ่งไปชมการแสดงดนตรีร่วมกับแฟนๆ คนอื่นๆ นักวิจัยได้ถ่ายภาพโดยรวมของงานเพื่อประกอบการวิเคราะห์ และการทำบันทึกภาคสนาม (Field Note) ในช่วงต้นๆ ของการแสดง ซึ่งในสถานที่ดังกล่าว จะมีเก้าอี้ให้นั่งชมการแสดง นักวิจัยจึงสามารถใช้เป็นที่จดบันทึกภาคสนามได้ ข้อมูลจากการบันทึกดังกล่าวได้ถูกนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับข้อมูลที่พบในงานวิจัยในด้านนี้ รวมถึงความรู้และประสบการณ์เดิมของนักวิจัยเอง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการวิจัยแบบชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. แนวเพลง

Shteamer (2015) นักข่าวจาก Rolling Stone ได้กล่าวถึงอัลบั้ม Black Lines ของวง Mayday Parade ที่ออกวางขายในเดือนตุลาคมปี ค.ศ. 2015 ว่าเป็นแนวอีโม ซึ่งต่างจากที่นักวิจัยได้วิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลจากงานวิจัยในอดีตเป็นฐาน Overell (2010) กล่าวถึงเนื้อเพลงแนวอีโมว่ามีกรกล่าวถึงปัญหาความสัมพันธ์ของเพื่อนและครอบครัว ซึ่งแตกต่างจากฟังก์ทั่วไปที่มักมีเนื้อเพลงเกี่ยวกับการเมืองและปัญหาสังคม และ Schmitt (2011) พบว่ากลุ่มเด็กอีโมยอมรับการแสดงออกทางอารมณ์อย่างเท่าเทียมของเพศหญิงและเพศชาย ซึ่งคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ Strauss (2012) ที่ว่าแนวเพลงอีโม ซึ่งถึงแม้จะมีผู้ชายเป็นนักร้อง หรือแสดงมิวสิกวิดีโอด้วยเด็กอีโมเพศชาย ต่างแสดงถึงความอ่อนไหวและ

เพราะบาง เมื่อกล่าวถึง Black Lines แล้วนั้น เป็นอัลบั้มที่เพลงมีความแรงและมีดีกว่าอัลบั้มก่อนๆ อาจกล่าวได้ว่า คล้ายคลึงเมทัลชนิดหนึ่ง ต่างจากอัลบั้มเก่าๆ ของ Mayday Parade ที่ควรถูกพิจารณาว่าเป็นแนวอีโมมากกว่าอัลบั้มใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อเพลงแสดงถึงความอ่อนไหว เพราะบาง พรรณนาถึงความเศร้า ความทรงจำเกี่ยวกับ เพื่อน คนรัก และ ครอบครัว

และเป็นที่แน่นอนว่า การเปลี่ยนแนวเพลงจากอีโม มาเป็นเมทัล ทำให้แฟนเพลงจำนวนหนึ่งแสดงความไม่พอใจ โดยโพสต์ข้อความแสดงความคิดเห็นใน Youtube และ Facebook ของวงดนตรี จึงมีผลทำให้ในการแสดงที่นักวิจัยไปชมนั้น ศิลปินเล่นเพลงจากอัลบั้มใหม่เพียงเพลงเดียวเท่านั้น ในขณะที่เพลงที่เหลือ ประมาณ 20 เพลงมาจากอัลบั้มเก่า การเล่นเพลงในอัลบั้มเก่าจำนวนมากนี้ มีเพียงแสดงให้เห็นว่า วงดนตรีทราบว่าการแสดงต้องการอะไร แต่ยังแสดงให้เห็นว่า แฟนเพลงต้องการแนวอีโมอย่างที่พวกตนเคยชื่นชอบมากกว่าเพลงแนวใหม่ที่ศิลปินเลือกสร้างสรรค์

2. การแต่งกาย

จากการสังเกตการณ์ นักวิจัยพบเห็นแฟนเพลง 2 คน เท่านั้นที่แต่งกาย แต่งหน้า และทำผมอย่างเด็กอีโม ทั้งนี้มีความแตกต่างจากการชมการแสดงในยุค Emo Boom มาก ที่แฟนเพลงเกือบครึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิง จะแต่งกายแบบอีโมไปชมการแสดง ส่วนการสังเกตการณ์ครั้งปัจจุบันนี้ คนส่วนใหญ่ที่ไปชมการแสดงจะแต่งกายในลักษณะอื่น คือ (1) มากกว่าครึ่งจะแต่งกายกึ่งอีโม (2) บ้างใส่ชุดเหมือนวัยรุ่นทั่วไป และ (3) อีกส่วนหนึ่งจะแต่งกายแนว Goth ผู้ที่แต่งกายกึ่งอีโม เช่น ผู้ชายที่ทำผมทรงอีโม แต่แต่งกายปกติ, ผู้หญิงที่แต่งหน้าอย่างอีโมแต่ส่วนอื่นๆ ปกติ, การสวมเสื้อลายตาราง (Plaid) หรือขีด (Strip), การสวมเสื้อ Zip-up Hoodie, หรือ ผู้ชายที่มีรูปร่างผอมมาก และแต่งกายด้วยเสื้อผ้าผู้หญิง เช่น ใส่กางเกง Skinny Jeans กับเสื้อคอ V รัดรูป ส่วนกลุ่มที่แต่งกายแบบ Goth จะแต่งรอบตาเข้ม มีการเจาะอวัยวะต่างๆ บนใบหน้า ทาเล็บสีดำ ใส่ชุดหนัง และ ใส่เครื่องประดับสีดำ นอกเหนือจากนี้ เป็นแฟนเพลงที่ใส่เสื้อของวงดนตรี ซึ่งบ้างเตรียมมาเองก่อนเข้างาน บ้างซื้อในงาน

การแสดงนี้จัดขึ้นในเวลากลางวัน ซึ่งเข้าวันดังกล่าว นักวิจัยได้ไปเที่ยวพิพิธภัณฑ์ศิลปะ Vancouver Art Gallery นักวิจัยสังเกตเห็นแฟนเพลงที่ใส่เสื้อวงดนตรี Mayday Parade ในพิพิธภัณฑ์ เช่นเดียวกันกับนักวิจัย กล่าวคือ คนเหล่านี้เตรียมใส่เสื้อเพื่อไปดูการแสดงตั้งแต่เช้าของวันนั้น ต่อมาประมาณ 3 วัน เป็นวันที่นักวิจัยเดินทางกลับประเทศไทย ในเวลาเช้านักวิจัยได้ลากกระเป๋าเดินทางลงรถไฟใต้ดิน ซึ่งนักวิจัยก็พบคนที่ใส่เสื้อลายวงดนตรีเดินสวนทางกันหน้าสถานี



ภาพที่ 1 ตัวอย่างการทํางานที่ภาคสนาม

3. พฤติกรรมการชมดนตรี

วงดนตรีที่แสดงในวันดังกล่าวมี 3 วง คือ The Milestones, Knuckle Puck, และ Mayday Parade เรียงตามลำดับ เมื่อวง The Milestones กำลังแสดงบนเวที ผู้ชมค่อนข้างสงบเรียบร้อย แต่เมื่อวงที่สอง คือ Knuckle Puck ได้เริ่มแสดงไปสักระยะหนึ่ง ผู้ชมเริ่มยกผู้ขึ้นและส่งต่อกันเหนือศีรษะตนเอง ซึ่งพฤติกรรมนี้มักเกิดในการชมการแสดงของวงเมทัล หรือที่เรียกว่า Crowd Surfing แต่อย่างไรก็ตาม ไม่พบพฤติกรรมกระแทกคนรอบด้านที่เรียกว่า Moshing ในการแสดงนี้ สำหรับนักวิจัยแล้ว เคยมีประสบการณ์ไปชมการแสดงของวงเมทัลอย่าง SlipKnot และ Mushroomhead ซึ่งมีการเต้น Moshing ของแฟน ๆ ต่อมาเมื่อวง Mayday Parade เริ่มแสดง Crowd Surfing ได้หยุดลงในช่วงแรก และเริ่มมีขึ้นมาใหม่ในช่วงต่อมา ในเวลานั้น นักวิจัยยืนอยู่ใกล้ขอบเวทีฝั่งซ้ายใกล้บริเวณที่มีมือกีตาร์ชอบยืน มือกีตาร์ได้เรียกเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยคนที่ตัวใหญ่ที่สุด และบอกให้ไปห้ามมิให้ผู้ชายที่ยืนด้านหลังของผู้ชมเริ่มขุมแฟน ๆ คนอื่นๆ ขึ้นไปเพื่อทำ Crowd Surfing

นักวิจัยได้เปรียบเทียบกับวงดนตรีโอโมที่ตนเคยไปดูการแสดงสมัย Emo Boom ซึ่งในเวลานั้น นักวิจัยไม่เคยพบ Crowd Surfing และ Moshing แม้แต่ครั้งเดียวเลย ตรงกับงานวิจัยของ Strauss (2012) ที่ว่าคนในสังคมโอโมเป็นพวกรักสงบ ผู้ชายจะมีความก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ชายทั่วไป เมื่อได้เทียบกับสิ่งที่นักวิจัยได้เห็นในการแสดงครั้งนี้ สามารถพูดได้ว่าแฟนเพลงที่ทำ Crowd Surfing อาจมีความก้าวร้าวกว่าที่นักวิจัยเคยพบในการแสดงดนตรีของวงโอโมอื่นๆ แต่อย่างไรก็ตาม การที่มีมือกีตาร์ไม่ต้องการให้มี Crowd Surfing ในงานแสดง อาจมีนัยสำคัญว่า วงดนตรีไม่ต้องการให้เกิดความก้าวร้าวและความรุนแรงในงานของตน

4. ความเป็นตัวตน

ในฐานะแฟนเพลงแนวโอโมคนหนึ่ง นักวิจัยรู้สึกว่ามีบางสิ่งบางอย่างขาดหายไปในช่วงปี 2010 ซึ่งมีการเสื่อมถอยของวัฒนธรรมโอโม ในเวลานั้น นักวิจัยอยู่ที่เมืองซินีเย ประเทศออสเตรเลีย ซึ่งได้เห็นวัยรุ่นหลายคนแต่งกายแบบโอโมตามท้องถนน และที่มหาวิทยาลัยที่นักวิจัยไปศึกษาต่อ แต่ในขณะเดียวกัน วงดนตรีโอโมที่เคยโด่งดัง ได้แยกวงในช่วงเวลานั้น บางวงได้ประกาศหยุดสร้างสรรค์งานเพลงชั่วคราว สิ่งที่ขาดหายไปที่นักวิจัยรู้สึกได้คือ ความเป็นตัวตน (Identity) นอกจากนี้ นักวิจัยได้เดินทางกลับมาประเทศไทย และเป็นอาจารย์ ทำให้ความผูกพันกับสิ่งที่เคยเป็นเครื่องบอกตัวตนนั้น ลดลง ความภาคภูมิใจ (Self-Esteem) ในฐานะแฟนเพลงแทบไม่หลงเหลือ

อย่างไรก็ตาม การที่นักวิจัยตัดสินใจไปชมการแสดงในครั้งนี้ ทำให้ความชัดเจนของความเป็นตัวตน (identity Salience) มีระดับสูงขึ้น และกระตุ้นให้เกิดความภาคภูมิใจในฐานะแฟน และมีความต้องการที่จะแสดงออกเกี่ยวกับตัวตนนั้นๆ เช่น การสวมเสื้อของวงดนตรี การเปลี่ยนรูปใน Facebook ให้คล้ายกับเด็กโอโม ในส่วนนี้ สามารถสรุปเหตุการณ์และความสัมพันธ์เกี่ยวกับความเป็นตัวตน (Identification) ได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ความเป็นตัวตนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ชื่นชอบ (Identification with Fan Objects) ณ ที่นี้ นักวิจัยชื่นชอบผลงานของวงดนตรี จึงรู้สึกต้องการแสดงออกในงานแสดง เช่น การร้องเพลงตามศิลปิน และการใส่เสื้อที่มีรูปหรือเครื่องหมายเกี่ยวกับวงดนตรี เป็นต้น ความรู้สึกต้องการแสดงออกและความเป็นตัวตนที่เด่นชัด (Identity Salience) อาจมีระดับที่สูงขึ้นสำหรับวงดนตรีอื่นๆ ที่แฟน ๆ มีความเป็นตัวตนที่เกี่ยวข้องกับตัวดารานักร้อง เช่น ความรู้สึกผูกพันและการบ่งบอกตัวตนของตนเองโดยมีตัวบุคคลเป็นที่ตั้ง เช่น นายมนุษย์นามสมมติคล้ายๆ Justin Bieber และบอกกับคนอื่น ๆ ว่าตนเองเป็นแฟนของ Justin Bieber

2. *ความเป็นตัวตนที่เกี่ยวข้องกับคนที่ชื่นชอบสิ่งเดียวกัน (Identification with Other Fans)* การบ่งบอกความเป็นตัวตนลักษณะนี้สามารถช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองให้แก่นักวิจัย เพราะ การไปชมการแสดงดนตรีทำให้นักวิจัยได้เห็นแฟน ๆ ที่ชื่นชอบสิ่งเดียวกัน ลำพังการที่นักวิจัยชื่นชอบวงดนตรี Mayday Parade และผลงานของพวกเขา ไม่มีเหตุผลสนับสนุนเลยว่าสิ่งที่นักวิจัยเลือกที่จะชอบนั้นเป็นสิ่งที่ดีที่สุด น่าสนใจ หรือ ทันสมัย แต่เมื่อได้เห็นแฟน ๆ จำนวนมากร้องเพลงตามไปด้วยกัน ทำให้นักวิจัยเกิดความมั่นใจว่าสิ่งที่ตนเลือกที่จะชอบนั้นเป็นตัวเลือกที่ถูกต้อง

3. *ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นตัวตน การแสดงออก เวลา และความไม่แน่นอนไม่แน่ใจ (The Relationship between Identity, Expression, Time, and Uncertainty)* การไปชมการแสดงดนตรีครั้งนี้ ทำให้นักวิจัยรู้สึกถึงความเป็นตัวตนของตนเอง (Self-Identity) ที่เด่นชัดขึ้น การรู้จักตนเองนั้นควรที่จะช่วยลดความรู้สึกไม่แน่นอนไม่แน่ใจ (Uncertainty) (Arunrangsiwed, 2017) แต่เมื่อจะไปชมการแสดงนี้ ผู้วิจัยรู้สึกไม่แน่นอนไม่แน่ใจเลย ตั้งแต่เข้าแถวหน้างาน และการที่เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยมาคั่นกระเป๋าระเบิดและบอกให้นักวิจัยนำสัมภาระไปฝาก แต่เมื่อนั่งชมการแสดงไปสักระยะหนึ่งก็รู้สึกถึงความไม่แน่นอนไม่แน่ใจนั้นหมดไป รู้สึกเริ่มคุ้นชินกับบรรยากาศเก่าๆ ที่เคยสัมผัสในสมัยเป็นวัยรุ่น และในที่สุดก็ลุกขึ้นยืนจากที่นั่งและไปชมการแสดงที่ชอบเวที การนี้อาจกล่าวได้ว่า เวลามีส่วนช่วยในการลดความรู้สึกไม่แน่นอนไม่แน่ใจ และเมื่อความรู้สึกดังกล่าวถูกลด การแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับความเป็นตัวตนจะทำได้ง่ายขึ้น คือ การที่นักวิจัยลุกขึ้นยืนชมการแสดง และร้องเพลงตามไปกับวงดนตรี จากเหตุการณ์ที่ถูกหยิบยกในข้างต้น เป็นการนำตัวแปรความเด่นชัดของความเป็นตัวตน (Identity Salience) และทฤษฎีการลดความไม่แน่นอนไม่แน่ใจ (Uncertainty Reduction Theory) (Berger & Calabrese, 1975) มาเชื่อมโยงกัน รวมถึงผลลัพธ์ที่ได้คือการแสดงออกเกี่ยวกับความเป็นตัวตนนั้นๆ (Expression)

ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลเฉพาะด้านเครื่องแต่งกายของแฟนเพลงแนวอีโม แนวเพลงอีโม และพฤติกรรมการชมการแสดงดนตรี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระแสการเกิดใหม่ของอีโม การเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้มีข้อจำกัดอยู่มากคือ กลุ่มคนที่นักวิจัยไปสังเกตการณ์นั้นมีความคล้ายคลึงกัน ไม่มีความหลากหลายของประชากร ประการแรก ผู้ที่เข้าชมการแสดงส่วนใหญ่เป็นแฟนเพลงของวงดนตรี Mayday Parade ซึ่งมีได้หมายความว่าพวกเขาจะเป็นแฟนเพลงของวงดนตรีอีโมอื่นๆ ประการต่อมา คือ กลุ่มวัยรุ่นเหล่านี้มักมาจากมหาวิทยาลัย The University of British Columbia (UBC) ซึ่งนักวิจัยสามารถสังเกตได้จากการที่นักวิจัยได้ตะโกนขอเสียงนักศึกษาจาก UBC และผู้คนจำนวนมากในงานได้ส่งเสียงกรี๊ดร้องตอบกลับ

นอกจากการติดตามกระแสการเกิดใหม่ของแนวอีโมนั้น การศึกษาและการติดตามที่สำคัญไปกว่านั้นคือ การติดตามเด็กอีโมในยุค Emo Boom ว่าในเวลานี้พวกเขาทำอะไร ประเด็นนี้เป็นประเด็นที่นักวิจัยควรให้ความสำคัญเพราะในยุค Emo Boom นั้น ทั้งสื่อและสังคมภายนอกต่างมองเด็กอีโมในแง่ลบ เช่น มีการฆ่าตัวตาย (Phillipov, 2010) การทำร้ายตนเอง (Miernik, 2013) และการมีอาการซึมเศร้า (Strauss, 2012) Zdanow และ Wright (2012) ได้ยกตัวอย่างการเขียนข้อความประชดประชันเสียดสีเด็กอีโม คือ โรงพยาบาลมีทรัพยากรจำกัด ทั้งแพทย์ พยาบาล และงบประมาณ สิ่งเหล่านี้ควรถูกใช้กับผู้ที่มีความจำเป็นจริงๆ อย่างผู้ที่ประสบอุบัติเหตุ มิเช่นนั้นมาใช้เพื่อเด็กอีโมที่เอาผิดกรีดร้องมือตนเอง นอกจากนี้ งานวิจัยของ Johansson และ Sternudd (2014) ยังกล่าวถึงการที่บุคคลภายนอกสังคมนีโอ ทำวิดีโอล้อเลียน

พฤติกรรมเด็กอีโม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กอีโมเพศชาย ที่ว่าผู้ชายเหล่านี้แค่รู้และร้องไห้เหมือนเป็นผู้หญิง การดูหมิ่นคนในกลุ่มวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนี้เป็นที่แพร่หลาย จนควรที่จะตั้งคำถามว่า ผู้ที่ถูกดูถูกเหล่านี้ เขาเป็นอย่างไรบุคคลภายนอกมองว่าเขาเป็นหรือไม่ หรือสิ่งเหล่านี้เป็นเพียงการคาดเดาและความเชื่อผิดๆ ที่ถูกสร้างขึ้นโดยเริ่มจากการจัดวาระข่าวของสื่อมวลชน (Agenda Setting)

นักวิจัยท่านอื่นๆ อาจนำข้อแนะนำนี้ไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มคนอื่นๆ ที่ถูกสังคมตำหนิ หรือถูกสำนักข่าวบางที่ทำลายภาพลักษณ์ของกลุ่ม ทั้งนี้ เนื่องจากการกำจัดความเชื่อผิดๆ ให้หมดไปจากสังคมนั้นเป็นสิ่งที่นักวิชาการสมควรทำ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน และไม่สุมเดาหรือเหมารวมจากรูปลักษณะภายนอกของคน ไม่ว่าจะเป็น เพศ เชื้อชาติ วัฒนธรรม ศาสนา หรือ อัตลักษณ์ความเป็นตัวตนอื่นๆ ที่เขามี (Stereotype)

นอกจากข้อเสนอแนะที่กล่าวมาในข้างต้นนั้น ผลการสังเกตการณ์อีกส่วนหนึ่งได้แสดงให้เห็นว่า การแต่งกายของแฟนเพลงแนวอีโมมีการเปลี่ยนไป โดยผสมผสานกับการแต่งกายทั่วไป ซึ่งตามประสบการณ์ของนักวิจัย การแต่งกายเหล่านี้คล้ายคลึงกับการแต่งกายของนักศึกษาคณะศิลปกรรมที่เคยพบที่ อเมริกา อิตาลี และออสเตรเลีย จากสิ่งที่พบเห็นเหล่านี้ สามารถแนะนำนักวิจัยที่จะศึกษาด้านกลุ่มวัฒนธรรมย่อยได้ว่า ในกลุ่มวัฒนธรรมย่อยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกลุ่มที่มีวัยรุ่นเป็นประชากรอยู่นั้น จะมีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติอย่างรวดเร็ว มีการผสมผสาน และสลับไปหลอมรวมกับวัฒนธรรมข้างเคียงได้ง่าย ทำให้แนวทางการปฏิบัตินั้นไม่ตายตัว และท้าทายให้นักวิชาการให้ศึกษาค้นคว้าพฤติกรรมของพวกเขาอยู่เรื่อยๆ

กิตติกรรมประกาศ

การนำเสนอผลงานวิจัยในครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนค่าลงทะเบียนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (<http://ssru.ac.th>)

บรรณานุกรม

- Arunrangsiwed, P. (2017). *Solution when Parting with my Dear Flash: Identifying Causes and Uncertainty Reduction Strategies*. Manuscript submitted for publication.
- Ashaalan, L., Alsukah, A., & Algadheeb, N. A. (2013). Prevalence of the emotional (Emo) subculture among university students in Saudi Arabia. *Journal of International Education Research*, 9(4), 351.
- Berger, C. R., Calabrese, R. J. (1975). Some exploration in initial interaction and beyond: Toward a developmental theory of communication. *Human Communication Research*, 1, 99–112.
- Bogosian, D. (2014). 12 Biggest Moments of The Emo Revival in 2014. Alternative Press, Retrieved April 02, 2017, from http://www.altpress.com/features/entry/12_biggest_moments_of_the_emorevival_in_2014

- Hill, R. L. (2011a). Is emo metal? Gendered boundaries and new horizons in the metal community. *Journal for cultural research*, 15(3), 297-313.
- Hill, R. (2011b). Emo saved my life: challenging the mainstream discourse of mental illness around My Chemical Romance. *Can I Play With Madness? Metal, Dissonance, Madness and Alienation*, 143-153.
- Johansson, A., & Sternudd, H. T. (2014). Ridiculing suffering on YouTube: Digital parodies of Emo style. In *Making Sense of: Suffering, Dying and Death. Prague, Nov 1-3, 2014*. (pp. 1-8).
- Miernik, M. A. (2013). The evolution of emo and its theoretical implications. *Polish Journal for American Studies*, 13, 175-188.
- North, A. C., & Hargreaves, D. J. (2006). Problem music and self-harming. *Suicide and life-threatening behavior*, 36(5), 582-590.
- Overell, R. (2010). Emo online: networks of sociality/networks of exclusion. *Perfect Beat*, 11(2), 141-162.
- Phillipov, M. (2010). 'Generic misery music'? Emo and the problem of contemporary youth culture. *Media International Australia*, 136(1), 60-70.
- Schmitt, K. (2011). Exploring dress and behavior of the emo subculture (Master's thesis of Kennesaw State University).
- Shteamer, H. (2015). Hear Emo powerhouse Mayday Parade's tender new single. *Rolling Stone*, Retrieved April 02, 2017, <http://www.rollingstone.com/music/news/hear-emo-powerhouse-mayday-parades-tender-new-single-20151001>
- Strauss, E. (2012). *Early adolescent boys' perceptions of the Emo youth subculture* (Doctoral dissertation, North-West University).
- The Carly Ryan Foundation. (n.d.). Retrieved April 02, 2017, from www.carlyryanfoundation.com
- Willis-Abdurraqib, H. (2016). The time for the emo revival is now. *MTV News*, Retrieved April 02, 2017, from <http://www.mtv.com/news/2944533/american-football-emo-revival>
- Zdanow, C., & Wright, B. (2012). The representation of self-injury and suicide on emo social networking groups. *African Sociological Review/Revue Africaine de Sociologie*, 16(2), 81-101.